

DLT.050.9.2024.AM
Warszawa, 02 września 2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 4324 Pana Posła Jana Warzechy w sprawie nierównej sytuacji prawnej krwiodawców, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

- 1. Czy Ministerstwo Zdrowia planuje zmiany w przepisach regulujących sytuację prawną krwiodawców, aby zlikwidować istniejące dysproporcje między różnymi grupami dawców?*

Oddawanie krwi lub jej składników nie należy do katalogu praw człowieka, tym samym możliwość oddania krwi nie jest uprawnieniem. Jedynym prawem, jakie możemy zidentyfikować w przedmiotowym obszarze jest prawo do ochrony zdrowia i życia, co znajduje odzwierciedlenie w aktualnie obowiązujących przepisach. Tym samym rozwiązania przyjęte w obszarze krwiodawstwa nie mają na celu dyskryminacji, a określona częstotliwość oddawania krwi i jej składników przez kobiety jest uzasadniona obiektywnymi uwarunkowaniami fizjologicznymi i realizuje nadrzędny cel, jakim jest konieczność zapewnienia bezpieczeństwa zarówno dawcy krwi i jej składników, jak również ich biorcy. Należy przy tym wyjaśnić, że żelazo jest pierwiastkiem niezbędnym do tworzenia krwinek czerwonych w szpiku kostnym i jako składnik hemoglobiny umożliwia przenoszenie tlenu z płuc do komórek organizmu. Pula żelaza w organizmie kobiety jest mniejsza niż u mężczyzny, dodatkowo ze względu na uwarunkowania fizjologiczne kobiet czas odbudowy utraty zapasów żelaza po donacji, tzw. czas kompensacji, jest dłuższy, co przekłada się na częstotliwość oddawania krwi przez kobiety. W Polsce, podobnie jak w wielu krajach europejskich, dopuszczalna częstość donacji krwi pełnej w ciągu roku w przypadku mężczyzn wynosi 6, natomiast u kobiet ze względu na uwarunkowania fizjologiczne wynosi 4, w odstępie czasowym nie krótszym niż 8 tygodni.

Z uwagi na nadrzędną wartość jaką jest bezpieczeństwo zdrowotne potencjalnych dawców krwi nie można dokonać zmian w zakresie odstępów między donacjami. Ewentualne zmiany przepisów w zakresie litrażu uprawniającego do uzyskania określonych odznaczeń, z uwagi na wydawane od wielu lat odznaczenia, spowodowałyby wysokie koszty operacyjne dla systemu publicznej służby krwi, tj. w zakresie wymiany dotychczasowych odznaczeń. Jednakże, w kontekście zakresu ewentualnych zmian dotyczących ww. kwestii, należy mieć na względzie normy rozporządzenia 2024/1938 w sprawie standardów jakości i bezpieczeństwa substancji pochodzenia ludzkiego przeznaczonych do zastosowania

u ludzi oraz uchylającego dyrektywy 2002/98/WE i 2004/23/WE¹ (dalej: rozporządzenie SoHO), które zakłada stosowanie spójnych norm jakości i bezpieczeństwa również w obszarze krwi i jej składników. Zgodnie z artykułem 87 rozporządzenie będzie stosowane od dnia 7 sierpnia 2027 r., zatem w ciągu 3 lat należy dostosować przepisy krajowe do wymogów określonych w rozporządzeniu. Wobec powyższego ewentualne zmiany w zakresie uprawnień przysługujących honorowym dawcom krwi poddane zostaną analizie, tak aby pozostawały w zgodzie z przepisami ww. rozporządzenia. W kontekście dostosowania przepisów krajowych do ww. rozporządzenia analizie zostanie poddana również kwestia kryteriów dotyczących ilości oddanej krwi dla kobiet i mężczyzn, w zakresie proporcji co do różnicy częstotliwości jej oddawania, wynikającej z rozporządzenia w sprawie warunków pobierania krwi od kandydatów na dawców krwi i dawców krwi², w celu zrównania okresu donacji jako kryterium nabycia określonych uprawnień czy przywilejów.

Ponadto, należy zauważyć, że zgodnie obowiązującymi regulacjami międzynarodowymi i europejskimi, w celu podnoszenia norm bezpieczeństwa odnoszących się do krwi i składników krwi, krwiodawstwo powinno być dobrowolne i nieodpłatne. Również w zaleceniu nr R (95) 14 Komitetu Ministrów Rady Europy do państw członkowskich w sprawie ochrony zdrowia dawców i biorców w ramach transfuzji krwi, przyjętego w dniu 12 października 1995 r., stwierdzono, że „*oddawanie krwi, osocza lub składników krwi jest uważane za dobrowolne i nieodpłatne, jeżeli jest dokonywane przez osobę z jej własnej woli i nie daje podstaw do jakiegokolwiek zapłaty w formie pieniężnej lub w jakiegokolwiek równoważnej postaci*”.

Obecnie, zgodnie z obowiązującym prawodawstwem Zasłużonemu Honorowemu Dawcy Krwi (ZHDK) i Honorowemu Dawcy Krwi (HDK) przysługuje:

1. zwolnienie od pracy oraz zwolnienie od wykonywania czynności służbowych w dniu, w którym oddaje krew, oraz w dniu następnym, a także na czas okresowego badania lekarskiego dawców krwi zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 298² ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy,
2. zwrot utraconego zarobku na zasadach wynikających z przepisów prawa pracy,
3. zwrot kosztów przejazdu do jednostki organizacyjnej publicznej służby krwi na zasadach określonych w przepisach w sprawie diet i innych należności z tytułu podróży służbowych na obszarze kraju; koszt przejazdu ponosi jednostka organizacyjna publicznej służby krwi,
4. posiłek regeneracyjny,
5. możliwość odliczenia od podatku dochodowego darowizny w wysokości iloczynu kwoty rekompensaty.

Przypomnieć należy, iż krew jest najcenniejszym darem jaki człowiek bezinteresownie ofiarowuje drugiej osobie. Mając na uwadze powyższe decyzja o oddaniu krwi powinna wynikać z chęci dzielenia się z innymi, nie zaś z kalkulacji zysków. Krew nie jest produktem, jest darem dla drugiego człowieka. Doświadczenia wielu krajów wskazują, że pozyskiwana w ramach honorowego krwiodawstwa krew i jej składniki gwarantują pełne bezpieczeństwo i ochronę zdrowia zarówno dawców, jak i biorców krwi.

2. *Jakie konkretne działania Ministerstwo zamierza podjąć, aby zaspokoić potrzeby rosnących zapasów krwi i poprawić sytuację w regionalnych centrach krwiodawstwa?*

Wakacje są najtrudniejszym czasem dla publicznej służby krwi. Dlatego też publiczna służba krwi podejmuje szereg działań mających na celu uświadomienie społeczeństwu, jak

¹ Rozporządzenie 2024/1938 w sprawie standardów jakości i bezpieczeństwa substancji pochodzenia ludzkiego przeznaczonych do zastosowania u ludzi oraz uchylające dyrektywy 2002/98/WE i 2004/23/WE (OJ L, 2024/1938, 17.7.2024; <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1938/oj>).

² Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 11 września 2017 r. w sprawie warunków pobierania krwi od kandydatów na dawców krwi i dawców krwi (Dz.U. z 2022 r. poz. 1279, z późn. zm.).

ważne jest honorowe oddawanie krwi i systematyczne dzielenie się najcenniejszym darem, który może ofiarować tylko człowiek.

Obecnie realizowana jest nowa edycja programu polityki zdrowotnej pn. „Zapewnienie samowystarczalności Rzeczypospolitej Polskiej w krew i jej składniki na lata 2021-2026”, w zakresie celów szczegółowych:

- utrzymanie stałej liczby świadomych dawców krwi i jej składników,
- zwiększenie świadomości społecznej w zakresie honorowego krwiodawstwa,
- zwiększenie świadomości zdrowego odżywiania wśród krwiodawców,

która stanowi kontynuację realizacji zadań i zagadnień zdefiniowanych w ramach poprzednich edycji programu realizowanych w latach 2009-2014 oraz 2015-2020. Opracowany przez publiczną służbę krwi program ma charakter długofalowy i w dużej mierze w dalszym ciągu realizuje cele z lat poprzednich, przede wszystkim w odniesieniu do promocji i edukacji w zakresie honorowego krwiodawstwa oraz wzmocnienia wizerunku krwiodawcy poprzez zwrócenie uwagi społeczeństwa jak ważną i odpowiedzialną rolę pełnią Honorowi Dawcy Krwi w systemie leczenia oraz zapewnienie krwiodawcom większego uznania i szacunku za bezinteresowne ofiarowanie własnej krwi dla ratowania zdrowia i życia drugiego człowieka.

Zdarzają się jednak okresowe niedobory jakościowe (określonych grup krwi), które występują w ciągu całego roku. Najdłużej utrzymują się właśnie w okresie wakacyjnym, jednakże każdy pacjent, który będzie potrzebował leczenia krwią lub jej składnikami z pewnością je otrzyma. W okresie letnim część stałych dawców, w tym młodzież szkolna i studenci, którzy bardzo licznie i chętnie włączają się w honorowe oddawanie krwi, wyjeżdżają poza swoje miejsca zamieszkania i nauki, w tym poza granice kraju, co powoduje, że zmniejsza się ilość pobieranej krwi. Poza tym wakacje to również czas wzmożonych wypadków drogowych związanych z przemieszczaniem się ludzi, dlatego każdego dnia podejmowane są liczne wysiłki, aby każdy pacjent, któremu do leczenia potrzebna jest krew, bądź jej składniki miał zapewnioną odpowiednią jej ilość. Stabilność polskiego systemu krwiodawstwa i odpowiednie rezerwy krwi, to bezpieczeństwo nas wszystkich. Należy podkreślić, że w przypadku, kiedy jakiegokolwiek konkretnej grupy krwi w danej chwili potrzeba więcej, a na stanie magazynowym Regionalnych Centrów Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa jest jej bardzo mała ilość, natychmiast jest ona sprowadzana z innego Centrum.

Publiczna służba krwi, w tym jednostki organizacyjne, stosują różnorodne formy komunikacji ze społeczeństwem w zakresie honorowego krwiodawstwa, np. informacje na stronach internetowych, w social mediach, komunikaty SMS, kontakty telefoniczne, komunikacja za pośrednictwem mediów, etc. – działania te są różnorodne i zdywersyfikowane. Z jednej strony nakierowane są na pozyskiwanie nowych dawców bądź ich powrót po okresie czasowej dyskwalifikacji, z drugiej zaś skierowane są w stronę dawców wielokrotnych – regularnych, tak aby jak najdłużej zatrzymać ich w systemie i podtrzymywać motywacje do oddawania krwi lub jej składników oraz podkreślić jak ważną rolę w systemie krwiodawstwa i krwiolecznictwa pełnią. Priorytetem działania publicznej służby krwi jest zapewnienie dostępności krwi i jej składników dla celów leczniczych, a to jest możliwe wyłącznie dzięki gotowości obywateli do oddawania krwi. W ramach ogólnopolskiej kampanii społecznej „Twoja krew, moje życie”, realizowanej w ramach wspomnianego wyżej programu polityki zdrowotnej, Narodowe Centrum Krwi oraz 21 Regionalnych Centrów Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa, podejmują działania promocyjne, edukacyjne i wizerunkowe, którym przyświeca ten sam cel: promocja i edukacja w zakresie honorowego krwiodawstwa oraz wzmocnienie wizerunku Honorowego Dawcy Krwi.

Z wyrazami szacunku
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Jerzy Szafranowicz
Podsekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/